

8 באפריל 2021

צוות יקר,

היום הוא יום הזיכרון לשואה ולגבורה. בישראל חיים כמעט 180 אלף ניצולי שואה. **העדויות של הדור שיכול להעיד "אני זוכר את מה שאירע בשואה" הולכות ומתמעטות. ודווקא בשל כך, זיכרון השואה הופך להיות ייעוד היסטורי של האנושות, עם אחריות לספר, לצקת בו תוכן, ולהעניק מהות.** זה זיכרון העדות שנתתי היום בטקס שערכנו בוולפסון:

אני דור שני ושלישי לשואה. המשפחה כולה מהונגריה. הסבים והסבתות איבדו אחים, הורים, קרובים רבים כל כך. אבי ראובן נולד ב - 1943, והיה תינוק שאמו מרגיט ז"ל, סבתי, נלחמה לגדל, בגטו צפוף וללא מזון. יהדות הונגריה הושמדה רובה תוך מספר חודשים בודדים, במהלך 1944, אחרי שהגרמנים פלשו להונגריה שהייתה בת בריתם, והחלו ליישם במהירות את מנגנון ההשמדה, על ידי טרנספר של רוב היהודים לאושוויץ. את מיעוט היהודים שלחו למחנות ריכוז כדוגמת מטהאוזן שבאוסטריה, לשם נשלח לעבודות כפייה סבי ארני ז"ל, או לעבודות כפייה בשביל הצבא ההונגרי, כדוגמת מחוז בורגנלנד באוסטריה, לשם נשלח סבי הרמן ז"ל.

השואה נוכחת אצלי כל החיים באופן שקט וכרוני. שנים רבות עסקתי בשאלה, מה הן התכונות, סגנון ההתנהגות, הד.נ.א, שנדרשו לאדם בשואה כדי שישרוד אותה. חשבתי שאם אוכל לבנות אבטיפוס, אוכל להיערך בעצמי, להיות מוכנה, ולשרוד את השואה הבאה, שמהווה אצלי איום קיומי מתמיד.

כשהייתי ילדה, הסיפור שביקשתי שיחזרו עליו הרבה פעמים, היה סיפור על ביקור של סבתא ויולה, אמה של אמי, אצל החברה הנוצרייה שלה, שגרה מחוץ לגטו. למזלה (היחסי) של סבתא שלי, היא הייתה אחת מקבוצת אלפי היהודים הבודדים שקיבלו מסמכי הגנה מממשלת שבדיה, והועברה לבית מוגן ("בית זכוכית") בגטו אחר שהיה בבודפשט. מי שהחזיק במסמכים מטעם המדינות הניטרליות, לא היה צריך להסתובב עם טלאי צהוב, ויכול היה לצאת מהגטו ולחזור אליו. היא נפגשה עם החברה הטובה שלה באותו יום, וכשתכננה לחזור הביתה, הציעה לה החברה להישאר לישון אצלה בתואנה שהיא מרגישה שמהו לא בסדר, ושיש לה תחושה לא טובה. סבתי הסכימה, למרות שזה היה אסור, ונשארה מחוץ לגטו בלילה. בבוקר כשחזרה לגטו גילתה שהייתה אקציה בגטו - זו הייתה תקופה שבה הגרמנים החלו להתעלם מההגנות שזכו להם חלק מהיהודים - ועשרות יהודים נשלחו באקציה הזו לאושוויץ. סבתי ניצלה. ביקשתי לשמוע את הסיפור מסבתי ומאמי שוב ושוב, כי רציתי להבין בדיוק את השתלשלות העניינים שהצילה אותה. מה גרם לכך שהיא שרדה?

לקח זמן עד שהבנתי, שהשואה היא אירוע אובדן השליטה הקיצוני ביותר שחוו הקורבנות. לא היו שום תבנית או דפוס. כפי שמיטיבה להבהיר המשוררת ויסלבה שימבורסקה את האקראיות: "ניצלת כי היית ראשון. ניצלת כי היית אחרון. כי לבדך. כי אנשים. כי לשמאל. כי לימין...". ולכן, הפסקתי לעסוק בשאלה הזו. והשאלה שנותרה אצלי עד עצם היום הזה היא: מה אנחנו עושים עם הזיכרון של השואה?

מבחינתי, התשובה היא - שעושים כל הזמן טוב יותר. בתוך מערכת הבריאות וכחלק מהמדינה. זו משימה שדורשת נחישות, התמדה, והיא סיזיפית. לדאוג לראות את הצרכים של האוכלוסייה ושל הפרטים בתוכה, לייצר סדר יום, וליישם אותו, ולטעות, וללמוד מהטעויות, ולפול, ולקום שוב. ניצחנו את הרוע לפני כמעט 80 שנה. למרות הטראומה מהשואה, הקמנו מדינה לתפארת. היא אוצר. אחרי שבעים וארבע שנה, שבהם יש לנו מדינה שמוכיחה שניצחנו את כוחות האופל, אנחנו צריכים לשאול עצמנו כל הזמן, איך אנחנו רוצים לנהוג בתוכה? איך אנחנו רוצים לשמר את החוסן של כולנו? איך אנחנו רוצים לנהוג עם קבוצות מיעוט? איך אנחנו רוצים להגן על הזכויות הבסיסיות? איך נתמודד עם אי שוויון מגדרי וחברתי? ניצחנו - לא כדי להסביר את העבר טוב יותר, אי אפשר להסביר רוע, אלא כדי לבנות עתיד טוב יותר לנו, ולדורות הבאים. ובשביל זה צריך, בין היתר, לחלק את המשאבים הרבים שיש למדינה נכון יותר, ולראות את הפריפריה, ולראות את האזורים בהם הסוציאקונומי נמוך, ולראות את כל המגזרים והמגדרים, ולהעניק ככל צרכם. ככה עושה חברה בריאה ומטיבה.

זו התפילה האישית שלי: שתמיד יהיו לנו הכוחות לעשות את תיקוני העולם הנדרשים הללו, בשביל לעשות את החברה שלנו חזקה וטובה יותר. ובמסגרת היום הזה מזמינה אתכם לכתוב אלי ולספר מהו זיכרון השואה בשביל כל אחת ואחד מכם.

